

Huvudman

Vindelns kommun
vindeln.kommun@vindeln.se

Beslut

Datum 2025-07-02

Dnr SI 2024:3876

Sida 1 (26)

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Älvbrinkens skola i Vindelns kommun; nu fråga om uppföljning av beslut den 17 september 2024.

Beslut

Föreläggande vid vite

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 och 27 §§ skollagen (2010:800) Vindelns kommun att vid vite av 1 000 000 kronor senast **fredag den 14 november 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande tillgång till elevhälsa, trygghet och studiero samt svenska som andraspråk. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Vindelns kommun inte följer detta föreläggande kan Skolinspektionen ansöka hos förvaltningsrätten om utdömande av vitet, därtill kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande vid vite gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. **Beslutet om föreläggande vid vite får enligt 28 kap. 2 § skollagen överklagas, se bilagan.**

Vindelns kommun ska vidta följande åtgärder

Tillgång till elevhälsa

1. Huvudmannen ska, i samråd med rektorn, genomföra en uppföljning av tillgången till specialpedagog/speciallärare för specialpedagogiska insatser vid skolenheten samt av vilka ytterligare resurser och/eller andra åtgärder som behövs för att leva upp till skollagens bestämmelser om sådana insatser. I uppföljningen ska uppgifter inhämtas från lärare och personal i elevhälsan. Inkom med en redogörelse för uppföljningen samt för vilka åtgärder som vidtagits för att säkerställa att tillgången till specialpedagog/speciallärare är sådan att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses (2 kap. 8 b och 25 §§ skollagen).

Trygghet och studiero

1. Se till att rektorn följer upp elevernas trygghet i skolmiljön och studiero i undervisningen, analyserar vilka hinder som finns för att elever ska vara trygga och ha studiero samt, utifrån uppföljningen och analysen av vilka behov som finns i verksamheten, beslutar om åtgärder som ska vidtas. Uppföljningen och analysen ska omfatta personalens gemensamma arbetssätt och förhållningssätt avseende trygghet och studiero, organisation kring rastvakter, medverkan av elevhälsan i arbetet med trygghet och studiero och rutiner för det förebyggande arbetet med att skapa trygghet och studiero samt för arbete med att främja de normer och värden som ska präglade utbildningen. Inkom med en redogörelse för uppföljningen, analysen och beslutade åtgärder (4 kap. 4 § och 5 kap. 3 § skollagen).
2. Rektorn ska se till att åtgärder genomförs, utifrån analysen enligt punkt 1 ovan, i det förebyggande arbetet för att skapa trygghet och studiero. Inkom med en redogörelse för de åtgärder som har genomförts vid skolenheten under perioden den 4 juli – 31 oktober (5 kap. 3 § skollagen).

Svenska som andraspråk

1. Se till att den eller de lärare som bedriver undervisning i ämnet svenska som andraspråk planerar undervisningen utifrån kursplanen i ämnet och att undervisningen behandlar kursplanens centrala innehåll (9 kap. 1 § skolförordningen (2011:185) samt Lgr 22, avsnitt 5 Kursplaner).
2. Se till att lärare som bedriver undervisning i ämnet svenska som andraspråk ges kompetensutveckling om föreskrifter som gäller för undervisning i ämnet svenska som andraspråk. Detta gäller inte om läraren är behörig för undervisning i ämnet (2 kap. 34 § andra stycket skollagen och Lgr 22, 2.8 Rektorns ansvar).
3. Se till att det vid skolenheten finns rutiner som säkerställer att rektorn beträffande alla elever som omfattas av 5 kap. 14 § första stycket punkt 1-3 skolförordningen, bedömer behov av undervisning i ämnet svenska som andraspråk och i förekommande fall fattar beslut om sådan undervisning för en elev (5 kap. 14 § skolförordningen).

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Vindelns kommun en anmärkning avseende brister rörande särskilt stöd. Vindelns kommun ska senast **fredag den 14 november 2025** vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser extra anpassningar, garantin för tidiga stödinsatser och skolans plan mot kränkande behandling.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.umeå@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2024:3876) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har våren 2024 inlett en tillsyn av Älvbrinkens skola i Vindelns kommun. Tillsynen har omfattat bestämmelser gällande extra anpassningar och särskilt stöd, garantin för tidiga stödinsatser, tillgång till elevhälsa, trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling samt svenska som andraspråk.

Skolinspektionen har den 17 september 2024 beslutat att förelägga Vindelns kommun att vid vite av 1 000 000 kronor senast den 17 mars 2025 vidta åtgärder för att avhjälpa brister rörande extra anpassningar, särskilt stöd, garantin för tidiga stödinsatser, tillgång till elevhälsa, trygghet, studiero, åtgärder mot kränkande behandling samt undervisning i ämnet svenska som andraspråk.

Vindelns kommun har den 13 mars 2025 inkommit med en redovisning av vidtagna åtgärder med anledning av föreläggandet. En skrivelse har den 25 mars 2025 inkommit från flera av skolans lärare. Huvudmannen har vidare inkommit med kompletterande uppgifter i ärendet den 25 mars 2025, den 9 maj 2025 och den 19 juni 2025.

Skolinspektionen har besökt Älvbrinkens skola och genomfört intervjuer med lärare den 8 april 2025. Digitala intervjuer har därefter genomförts med representanter från elevhälsan samt med rektorn den 23 och 25 april 2025. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Skolinspektionen ska i förevarande beslut ta ställning till om Vindelns kommun har följt föreläggandet samt om påtalade brister har avhjälpats.

Frågan om ansökan om utdömande av vitesbeloppet i Skolinspektionens beslut den 17 september 2024 kommer att behandlas separat.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

I de fall Skolinspektionen refererar till enskilda elever benämns de med siffror enligt elevförteckning (se aktbilaga 9).

Föreläggande vid vite

Tillgång till elevhälsa

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen förelade den 17 september 2024 huvudmannen att göra en uppföljning av tillgången till specialpedagog/speciallärare för specialpedagogiska insatser vid skolenheten samt av vilka ytterligare resurser som behövs för att leva upp till skollagens bestämmelser om sådana insatser. Huvudmannen förelades vidare att inkomma med en redogörelse för uppföljningen samt för vilka åtgärder som vidtagits för att säkerställa att tillgången till specialpedagog/speciallärare är sådan att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

Huvudmannen uppger i inkommen redovisning att en uppföljning har genomförts över tillgången till specialpedagoger och speciallärare på skolenheten. Uppföljningen har bland annat innefattat en översyn av schemaläggning, arbetsbelastning och personalens kompetens. Huvudmannen uppger att diskussioner förts med speciallärare, specialpedagoger samt elevhälsoteam för att ge en helhetsbild av elevernas behov och tillgången till stöd. Huvudmannen bedömer dimensioneringen av nuvarande resurser som tillräcklig för att tillgodose elevernas behov inom specialpedagogik och elevhälsa. Arbetsrutiner uppges även ha strukturerats med tydliga ansvarsfördelningar och ett förstärkt samarbete inom elevhälsan. Huvudmannen uppger att en jämförelse har gjorts med andra kommuner i närområdet, som visar att Vindelns kommun har en liknande dimensionering av personalresurser för specialpedagogiska insatser som närliggande kommuner.

Flera lärare uppger i en skrivelse att tillgång till specialpedagogisk kompetens inte har förändrats sedan personalens anmälan till Skolinspektionen i februari 2024. Lärarna bedömer att antalet speciallärare vid skolan inte räcker för att möta elevernas behov. Lärarna berättar vidare att elevhälsans medlemmar, inklusive speciallärarna, belastas med många extra arbetsuppgifter såsom att vikariera i klass, äta med elever i matsalen samt att arbeta med elever som läser svenska som andraspråk (sva) då skolan saknar sva-lärare. Enligt lärarna resulterar detta i att elever som behöver stöd av speciallärare inte ges sådant stöd.

Lärare uppger i intervju att tillgången till elevhälsa är begränsad och att elevhälsans professioner är underbemannade. Exempelvis har en tidigare specialpedagogtjänst försvunnit, kuratorn arbetar inte heltid och skolpsykologen är bara på skolan en gång i månaden. Även om alla professioner teoretiskt finns tillgängliga så är det inte tillgängliga i praktiken eller har möjlighet att jobba direkt mot eleverna, uppger lärarna. Lärarna anser vidare att skolans elevhälsa inte kan tillgodose elevernas behov av specialpedagogiska insatser. Lärarna uppger att elevhälsan inte hinner med det som behöver göras. Lärarna har anmält att det finns anledning att utreda behov av särskilt stöd för många elever och fått veta att utredningar startat, men vidare återkoppling har uteblivit helt och eleverna står fortfarande utan det stöd de behöver. En lärare säger att läraren gjort fem anmälningar om eventuellt behov av särskilt stöd och endast fått återkoppling kring en av dessa elever.

Elevhälsan uppger vid intervju att de inte anser att elevhälsan vid skolan fungerar bra då det finns brister som rör samarbete, otydliga roller och kommunikation inom elevhälsoteamet. Elevhälsan anser inte att skolans nuvarande specialpedagogiska resurser är tillräckliga för att möta elevernas behov. En stor del av elevhälsans arbetstid går åt till annat än kärnuppdraget, exempelvis används elevhälsopersonalen som vikarier i klass. Kuratorn och specialläraren uppger att de inte har deltagit i någon analys beträffande om tillgången till personal med specialpedagogisk kompetens räcker för skolans elevers behov. Elevhälsan uppger att vid tidpunkten för intervjun har skolan 54 aktiva ärenden om utredning av behov av särskilt stöd. I några av ärendena har beslut om åtgärdsprogram fattats, men det är svårt att hinna med alla ärenden.

Rektorn uppger att elevhälsan har gjort framsteg och att elevhälsan fungerar bättre än vid tidpunkten för Skolinspektionens beslut i september 2024. Rektorn berättar om huvudmannens analys där rektorn medverkat, som visar att skolan har bättre tillgång till elevhälsa än andra jämförbara kommuner. Rektorn bedömer nuvarande bemanning som tillräcklig om elevhälsan fokuserar på rätt saker. Skolan har en väldigt hög arbetsbelastning just nu när det startats så många utredningar om särskilt

stöd, men när det tagit sig över den "puckeln" så är nuvarande resurstillsättning tillräcklig.

Rättslig reglering

Enligt 2 kap. 8 b § skollagen ska kommuner fördela resurser till utbildning inom skolväsendet efter barnens och elevernas olika förutsättningar och behov.

Av 2 kap. 25 § skollagen framgår att det för eleverna i grundskolan ska finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsans arbete ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande och elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. Elevhälsans arbete ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå och ske i samverkan med lärare och övrig personal. Elevhälsan ska vara en del av skolans kvalitetsarbete. Vid behov ska elevhälsan samverka med hälso- och sjukvården och socialtjänsten.

Av bestämmelsens andra stycke följer att för medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog, kurator och specialpedagog eller speciallärare.

Av förarbeten (prop. 2009/10:165 s. 277 f.) framgår att elevhälsan förutsätter tillgång till en kompetens som är tillräcklig för att eleverna ska få det stöd de behöver. I regleringen av kompetens ligger också ett krav på att den personal som avses ska ha adekvat utbildning. (...) Elevhälsans mål är att skapa en så positiv lärandesituation som möjligt för eleven. Personal med specialpedagogisk kompetens kan utifrån de uppgifter som finns om elevens hälsa, sociala situation etc. bedöma och planera hur elevens problem bäst ska mötas i undervisningen. Syftet med en samlad elevhälsa är bl.a. att den ska resultera i beslut om specialpedagogiska åtgärder för eleven.

Av förarbeten (prop. 2021/22:157 s. 157) framgår vidare att elevhälsans insatser ska riktas till såväl enskilda elever som till grupper av elever och till insatser som rör skolan i dess helhet. Att elevhälsans arbete ska bedrivas i samverkan med lärare på skolan avser att förtydliga att elevhälsan, tillsammans med lärarna, ska bidra med aktuell kunskap om elevernas fysiska, psykiska och psykosociala hälsa, om hinder för elevernas hälsa, lärande och utveckling och om de övergripande förutsättningarna för hälsa, lärande och utveckling på skolan.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolan fortfarande inte uppfyller skollagens krav beträffande att elevhälsan ska omfatta specialpedagogiska insatser och att det för detta ska finnas tillgång till specialpedagog eller speciallärare.

Det framgår att huvudmannen har gjort en analys av tillgången till personal med specialpedagogisk kompetens vid skolenheten och funnit att nuvarande resurstillsättning svarar mot skolans behov. Uppgifterna i ärendet är i delar motstridiga, bland annat då elevhälsan inte känner igen att de involverats i huvudmannens analys beträffande resurstillsättningen, samtidigt som huvudmannen uppger att de har involverats. Det är därför svårt att bedöma hur uppföljningen och analysen har genomförts, Skolinspektionen kan dock konstatera att huvudmannen inte har redogjort för vad som framkommit om förhållandena, behoven och förutsättningarna på skolan. Istället har uppföljningen och analysen fokus på kostnadsstatistik för närliggande kommuner. Enligt Skolinspektionen behöver huvudmannen i första hand följa upp vilka behov och förutsättningar som finns vid den aktuella skolenheten eftersom det är utifrån dessa grunder som resurser ska viktas och fördelas (jfr prop. 2013/14:148 s. 19). Skolinspektionens utredning ger inte tillräckligt stöd för att huvudmannen inte har följt tidigare föreläggande, men Skolinspektionen bedömer att behovet kvarstår av en uppföljning och analys som involverar lärare och personal i elevhälsan och omfattar de behov och förutsättningar som finns på skolan.

Skolinspektionen bedömde i beslutet den 17 september 2024 tillgången till personal med specialpedagogisk kompetens inte var tillräcklig för att tillgodose elevernas behov av specialpedagogiska insatser och för att kunna fullgöra lagstadgade uppgifter. Det framgår av utredningen i ärendet att bemanningen är densamma i maj 2025 som vid tiden för Skolinspektionens beslut i september 2024. I samtliga intervjuer uppger lärare och personal i elevhälsan att tillgången till personal med specialpedagogisk kompetens inte är tillräcklig för att tillgodose elevernas behov av specialpedagogiska insatser. Skolans personal med specialpedagogisk kompetens hinner inte med sitt kärnuppdrag, vilket bland annat framgår av mängden pågående utredningar om behov av särskilt stöd som elevhälsan själva säger inte hinns med, och där lärare uppger att återkoppling i många fall helt uteblivit. Skolinspektionen kan även konstatera att omständigheter som identifierades i Skolinspektionens tidigare beslut – exempelvis att personalen i elevhälsan används som vikarier i klass - fortfarande begränsar elevhälsans möjligheter att fullgöra sitt kärnuppdrag. Rektorn uppger att det för närvarande råder en hög arbetsbelastning för personal med specialpedagogisk kompetens med anledning av många pågående utredningar om särskilt stöd, men bedömer att när de tagit sig över den ”puckeln” är resurstillsättningen tillräcklig. Skolinspektionen kan inte

förstå rektorns uppgifter på annat sätt än att resurserna i nuläget inte räcker till. Skolinspektionen bedömer alltså att tillgången till personal med specialpedagogisk kompetens inte är tillräcklig för att tillgodose elevernas behov av specialpedagogiska insatser.

Trygghet och studiero

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen förelade den 17 september 2024 huvudmannen att se till att rektorn följer upp elevernas trygghet i skolmiljön och studiero i undervisningen, analyserar vilka hinder som finns för att elever ska vara trygga och ha studiero samt, utifrån uppföljningen och analysen av vilka behov som finns i verksamheten, beslutar om åtgärder som ska vidtas. Huvudmannen förelades även att inkomma med en redogörelse för de åtgärder som har genomförts vid skolenheten i det förebyggande och åtgärdande arbetet för att skapa trygghet och studiero under perioden den 17 september 2024 – 10 mars 2025. Vidare förelades huvudmannen att se till att rektorn vid minst ett tillfälle följer upp ordningsreglerna samt att eleverna ska medverka vid uppföljningen.

Huvudmannen uppger i sin redovisning att skolan har gjort en analys som identifierat flera områden där förbättringar är nödvändiga. Utifrån analysen har åtgärder genomförts. För att förbättra kommunikationen hos personalen har regelbundna utbildningar och workshops införts under arbetslagstider, där personalen genom att diskutera fiktiva scenarier tillsammans stärker gemensamma värderingar och förbättrar kommunikation. För att åtgärda bristande vuxennärvaro under raster har organisationen av rastvakter optimerats och personalstyrkan under raster förstärkts. Rutiner för vikariehantering har reviderats, för att se till att vikarier har tillgång till all nödvändig information. Skolan har gjort en kartläggning av skolans lokaler för att identifiera förbättringsområden, med en målsättning att på sikt kunna anpassa och bygga om skolans lokaler för att bättre svara mot skolans behov.

Huvudmannen uppger i redovisningen att en analys av ordningsreglerna gjorts samt att nya ordningsregler tagits fram. De nya ordningsreglerna finns bifogade till huvudmannens redovisning.

Flera lärare uppger i en skrivelse bland annat att skolan, när det kommer till trygghet och studiero, i alltför hög grad arbetar åtgärdande när en incident inträffat. Det saknas enligt lärarna ett förebyggande arbete, trots att tydliga mönster och enkla förebyggande åtgärder kunnat identifieras. Lärarna känner inte igen att personalbemanningen under raster har ökat eller förändrats sedan september 2024. Beträffande vikariesituationen uppger lärarna att det i hög grad är andra anställda på skolan såsom

resurspersoner, lärare eller personalen i elevhälsan som vikarierar, och att det väldigt sällan kommer vikarier utifrån.

Lärare och elevhälsan berättar vid intervju att de bedömer att både trygghet och studiero har blivit bättre sedan september 2024, men att det fortfarande är en problematisk situation. När det gäller studiero varierar det mellan olika klasser, några lärare uppger att det är bra studiero, flera lärare uppger att studieron är oförändrad och ganska dålig och en lärare uppger att studieron har blivit sämre i klassen. Lärare uppger också att studieron i vissa klasser påverkas av enskilda elever som har behov av stöd. Rektorn uppger att studieron blivit bättre, särskilt i vissa klasser där det arbetats intensivt för att få till en förändring.

När det gäller situationen med elevernas trygghet uppger lärare och personal i elevhälsan att det är lugnare jämfört med föregående läsår och att det har blivit mindre spring i korridoren. Lärare uppger att det fortfarande är oroligt och finns kvar en otrygghet, till exempel framkommer att det finns yngre barn som är rädda för äldre barn. Det framkommer också att det inte finns ett samlat synsätt hos personalen och till exempel att all personal inte säger till elever om det skulle behövas. Rektorn uppger att tryggheten har förbättrats sedan september 2024, med mindre spring i korridorerna och en lugnare skolmiljö. Rektorn berättar att det finns delar kvar att arbeta med, och nämner bland annat att det finns enskilda elever som det är "otryggt kring" och att det finns yngre elever som kan känna rädsla för äldre elever.

Samtliga intervjuade lärargrupper uppger att det inte finns ett skolgemensamt värdegrundsarbete eller ett förebyggande arbete kring trygghet. Lärarna uppger att de har satt upp värdegrundsmål i sina arbetslag inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet, men att det inte gäller för hela skolan. Några lärare uppger att det för några år sedan funnits ett gemensamt arbete och att de har pratat om att göra det, men att det inte kommit igång. Det är på egna initiativ som lärare har gjort saker för att förbättra trygghet och studiero uppger en lärare. Personal i elevhälsan uppger att det saknas rutiner i arbetet med trygghet och att de behöver "uppfinna hjulet" gång på gång. Rektorn uppger att det är anmärkningsvärt att lärare och elevhälsan säger att det inte finns något skolgemensamt värdegrundsarbete och att deras uppfattning möjligtvis kan bero på att personalen inte ser skolans utvecklingsarbete som värdegrundsarbete. Rektorn uppger vidare att skolan har deltagit i ett kommunövergripande arbete kring olika case som arbetslagen på skolan har diskuterat.

Samtliga intervjuade lärargrupper uppger att det är samma antal personal ute under raster i april 2025 som i september 2024. Lärare säger att arbetet med rastvärdar många gånger faller på grund av sjukfrånvaro och att det händer att personal som ska vara rastvakt inte dyker upp. Rektorn uppger

att en del personal inte alltid går ut på raster och bemanningen på raster också påverkas av personalfrånvaro. Rektorn uppger att skolan har köpt in material för att ge elever aktiviteter på rasterna och att tryggheten på skolgården är bättre nu jämfört med september 2024.

När det gäller situationen i samband med lärares frånvaro och då vikarier bedriver undervisningen framkommer i intervju med lärare och rektorn att situationen fortsatt varit ansträngd. Lärare och rektorn uppger att det inte alltid finns vikarier och att personal behöver täcka upp för varandra. Det framkommer flera svårigheter kopplat till detta, bland annat att resurspersonal används som vikarier och att elever då blir utan stöd. Rektorn uppger att det har genomförts åtgärder och att situationen har förbättrats, det handlar om att lärare delar sin kalender med vikarieanskaffaren och den läraren arbetar med i klassen. Några lärare uppger att skolan har gjort insatser för att få bättre struktur och tydligare ram för vikarier, och att de gör en vikarieplanering och skriver upp vad vikarierna ska göra.

Lärare uppger att det inte har vidtagits några åtgärder när det gäller hur skolans lokaler påverkar studiero, såsom problem med lyhördhet. Rektorn uppger att ljudmätningar har genomförts. Rektorn uppger att skolbyggnaden ska övergå till kommunens ägo och att åtgärder inte kan vidtas innan skolan har bytt förvaltare.

Lärare uppger att det finns ett trygghetsteam men att det saknar ledning och att arbetet inte har kommit vidare. Lärare och personal i elevhälsan berättar vidare att skolans trygghetsteam, där några från elevhälsan ingår, inte hinner arbeta förebyggande utan enbart åtgärdande. Rektorn uppger att det inte funnits en klar bild av vad trygghetsteamet ska arbeta med och att teamet under läsåret har hanterat många ärenden, vilket lett till att arbetet ofta blivit "att släcka bränder" istället för förebyggande.

Lärare uppger att skolan tidigare har gjort en kartläggning och analys av trygghet och studiero inom arbetet med Skolverkets satsning Samverkan för bästa skola, som har skickats in till nyssnämnd myndighet i februari 2024, samt att skolan har fått veta vad de ska arbeta med, men att det inte har hänt något sedan dess. Inom detta fick lärarna besvara en enkät om skolmiljön. Rektorn och personal i elevhälsan uppger att elever varje vår får besvara en enkät som är kommunövergripande. Rektorn och personal i elevhälsan uppger vidare att det inte har gjorts någon kartläggning och analys av elevernas trygghet och studiero vid skolan under tiden från september 2024 till tidpunkten för Skolinspektionens tillsynsbesök i april 2025. Rektorn uppger att skolans årliga kartläggning av trygghet och studiero planeras till maj 2025.

Rektorn uppger att ordningsreglerna diskuterats vid elevråd som en del av arbetet med att ta fram dem. Lärare uppger att de har gått igenom konsekvenstrappan och uppdaterade ordningsregler.

Rättslig reglering

Trygghet och studiero

Av 4 kap. 4 § skollagen framgår att rektorn på enhetsnivå, systematiskt och kontinuerligt, ska planera och följa upp undervisningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, förskollärare, övrig personal och elever. Vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet.

Enligt 5 kap. 3 § skollagen ska alla elever tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Med studiero avses att det finns goda förutsättningar för eleverna att koncentrera sig på undervisningen. Huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero.

Av förarbetena, prop. 2021/22:160 s. 49, framgår att huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero. Huvudmannens ställningstagande bör bl.a. baseras på en analys av vilka behov och förutsättningar som finns på den aktuella skolenheten och vilka åtgärder som därmed bedöms vara effektiva.

Av förarbetena, prop. 2021/22:160 s. 229 f. framgår vidare att huvudmannen ska se till att rektorn har de förutsättningar som behövs för att bedriva ett förebyggande arbete för att skapa trygghet och studiero. Huvudmannen måste bl.a. se till att rektorn har de resurser som krävs för att trygghet och studiero ska kunna tillförsäkras alla elever. Vidare ska huvudmannen se till att den personal som har hand om utbildningen i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för ges möjligheter till kompetensutveckling och att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet (2 kap. 34 § skollagen). Ett förebyggande arbete innebär bl.a. att skolor och huvudmän följer upp elevernas såväl trygghet som studiero. Det innebär även att skolor och huvudmän analyserar vilka hinder som finns för att elever ska vara trygga och ha studiero och aktivt verkar för att dessa hinder undanröjs. Det kan till exempel innebära att skolan förebygger ordningsstörningar genom väl förankrade ordningsregler och ett gemensamt förhållningssätt bland personalen och utveckling av det pedagogiska ledarskapet i klassrummet. Det kan även innebära ett fokus på att erbjuda en varierad undervisning av hög kvalitet

och de extra anpassningar, särskilda stöd och utmaningar som eleverna behöver. Det förebyggande arbetet omfattar även ett aktivt arbete med att främja de normer och värden som ska präglade utbildningen, bl.a. alla människors lika värde och respekt för andra människors egenvärde samt jämställdhet, och åtgärder inriktade mot specifika problem som sexuella trakasserier eller andra former av kränkningar. Sammansättningen av elever på olika skolenheter kan också vara en av de faktorer som ingår i de analyser som ska göras. Utifrån en uppföljning och analys av vilka behov som finns i verksamheten kan både mer generella och särskilt riktade åtgärder behöva vidtas.

Enligt 5 kap. 5 § skollagen ska ordningsregler finnas för varje skolenhet. Ordningsreglerna och hur de följs ska regelbundet följas upp. Orsakerna till uppföljningens resultat ska analyseras. Ordningsreglerna ska utarbetas, följas upp och, vid behov, omarbetas under medverkan av eleverna. Rektorn beslutar om ordningsregler.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att annat inte har framkommit än att huvudmannen vidtagit åtgärder i enlighet med Skolinspektionens föreläggande samt att verksamheten uppfyller författningarnas krav beträffande ordningsregler.

Av Skolinspektionens utredning framgår att rektorn, lärare och elevhälsan anser att det skett en positiv utveckling avseende trygghet och studiero på skolan. Samtidigt framkommer att det finns fortsatta problem. När det gäller studiero framgår att situationen har förbättrats i några klasser, medan situationen är oförändrad i andra klasser. När det gäller trygghet framkommer att det fortfarande är oroligt och finns kvar en otrygghet, till exempel att det finns yngre barn som är rädda för äldre barn.

Skolinspektionens bedömning är att skolan fortfarande inte uppfyller skollagens krav avseende trygghet och studiero och att det finns brister i det förebyggande arbetet för att skapa trygghet och studiero.

Trots att huvudmannen i sin redovisning uppger att en analys har genomförts och att åtgärder implementerats i syfte att stärka studieron och tryggheten vid skolan, framstår det som oklart hur analysen har genomförts samt på vilket sätt lärare, elevhälsa och elever har involverats i arbetet. I intervjuer med rektorn, personal i elevhälsan och lärare framkommer att det inte har genomförts någon uppföljning av elevernas trygghet i skolmiljön och studiero i undervisningen. De hänvisar till att en kommunövergripande elevenkät kommer att genomföras i maj månad. Följaktligen har det inte heller genomförts något arbete med analys av

resultat och åtgärder. Skolinspektionen bedömer att kommunen inte har följt Skolinspektionens föreläggande i denna del.¹

Skolinspektionen konstaterar vidare att det fortfarande framkommer uppgifter om att det inte finns ett gemensamt förhållningssätt i skolans arbete med att skapa trygghet och studiero och exempelvis att all personal inte säger till elever när det behövs.

Av Skolinspektionens utredning framgår att det alltså inte genomförs något gemensamt värdegrundsarbete på skolan. Det framkommer att skolan innevarande läsår varken har planerat eller genomfört några skolövergripande förebyggande insatser. Varken lärare eller elevhälsopersonal har varit involverade i något gemensamt förebyggande arbete. Det framkommer också att det saknas rutiner för det förebyggande arbetet med trygghet och studiero. Enligt Skolinspektionens mening är det inte tillräckligt att vissa insatser gjorts på lärares initiativ i arbetslag.

Skolinspektionen konstaterar att det saknas rutiner för hur elevhälsan ska används i arbetet med att skapa trygghet och studiero. Personal i elevhälsan har inte arbetat med några främjande eller förebyggande insatser under läsåret. Personal i elevhälsan ingår i skolans trygghetsteam, men av Skolinspektionens utredning framgår att teamet saknar ledning och uppdrag samt att inte hinner arbeta med några förebyggande insatser, utan endast med akuta och åtgärdande insatser.

Lärare och elevhälsa känner inte igen sig i de åtgärder som huvudmannen uppger ska ha vidtagits. När Skolinspektionen har ställt frågor kring specifika problemområden såsom bemanningen på raster svarar samtliga tillfrågade lärare och elevhälsans personal att situationen är oförändrad sedan september 2024. Det har inte framkommit några konkreta uppgifter som stöder det som huvudmannen redovisat om att personalstyrkan under raster har förstärkts. Det framkommer vidare fortsatta problem med bemanningen på raster, såsom att all personal inte följer planeringen. När det gäller rutiner för vikariehantering framkommer att vissa lärare upplever att det har fungerat bättre medan andra lärare beskriver att det inte har skett några förändringar, vilket pekar på att det krävs ytterligare implementering av de reviderade rutinerna. Skolinspektionen konstaterar också att även om huvudmannen gjort en kartläggning av skolans lokaler för att identifiera förbättringsområden, har detta ännu inte lett till några faktiska förbättringsåtgärder. Det förefaller positivt att skolans lärare har deltagit i en kommungemensam insats.

Skolinspektionen bedömer att det vid skolan saknas systematik och rutiner för det förebyggande arbetet för att skapa trygghet och studiero samt för

¹ Detta avser p. 1 under rubriken Trygghet och studiero, sidan 5, i Skolinspektionens beslut om föreläggande vid vite den 17 september 2024.

arbete med att främja de normer och värden som ska präglade utbildningen. Skolinspektionen konstaterar att trots situationen när det gäller trygghet och studiero har förbättrats, kvarstår flera problem som behöver åtgärdas. Skolinspektionen bedömer att det behövs ytterligare åtgärder för att avhjälpa bristerna och att det krävs att åtgärder som vidtas baseras på en uppföljning och analys av vilka behov och förutsättningar som finns på skolan för att de ska bli adekvata och effektiva. Det krävs vidare att elever och personal involveras i arbetet.

Svenska som andraspråk

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen förelade den 17 september 2024 huvudmannen att se till att undervisande lärare i ämnet svenska som andraspråk (sva) planerar undervisningen utifrån kursplanen i ämnet och att undervisningen behandlar kursplanens centrala innehåll. Huvudmannen förelades vidare att se till att lärare som saknar behörighet i sva men som undervisar i ämnet ges kompetensutveckling om föreskrifter som gäller för undervisning i ämnet sva.

Huvudmannen har i sin redovisning uppgett lärare med behörighet i sva anställt vid skolstart i början av höstterminen 2024, samt att skolan implementerat en rutin för att utvärdera behovet av sva vid terminsstart, i mitten av terminen och vid terminsslut.

Flera lärare uppger i en skrivelse att klasslärare med behörighet för sva inte kan undervisa sva, då elevernas varierade kunskapsnivå gör att undervisning i ämnet svenska och sva inte kan kombineras under samma lektion. Lärarna uppger vidare att många elever inte får den sva-undervisning de behöver och att skolan saknar en bra översikt över vilka elever som är i behov av att läsa sva. Enligt lärarna är 11 elever registrerade för undervisning i sva i skolans digitala system, men lärarna bedömer att det finns åtminstone 17 elever som är i behov av undervisning i sva.

Lärare uppger vid intervju att sva-undervisningen bedrivs på precis samma sätt i april 2025 som vid tidpunkten för Skolinspektionens beslut, september 2024. Flera lärare berättar att sva-undervisningen är "obefintlig" och att elever som läser sva ges samma undervisning som elever som läser svenska, ibland med enklare uppgifter. Lärarna berättar vidare att det är svårt att kombinera lektioner i svenska och sva. Trots att en lärare som är behörig i sva anställdes inför höstterminen 2024 är den läraren anställd som klasslärare och inte inriktad mot sva-undervisning. Lärarna uppger att ingen kompetensutveckling inom sva har genomförts för lärare som saknar behörighet i sva. Lärarna ger exempel på flera elever i

var och en av årskurserna 1-6 som lärarna bedömer vara i behov av sva-undervisning men som inte undervisats i ämnet under vårterminen 2025.

Elevhälsan berättar att skolan integrerar sva i den ordinarie klassundervisningen under ledning av ordinarie klasslärare, en lösning som specialläraren uppger inte fungerar eftersom det är svårt att säkerställa att elever som läser sva får de grundläggande kunskaper de behöver.

Elevhälsan berättar vidare att det inte finns någon särskild utsedd lärare i sva och såvitt elevhälsan känner till har ingen ny lärare i sva anställts.

Elevhälsan uppger att vissa elever som läser eller borde läsa sva har ett stort behov av stöd, men att det är svårt att organisera en effektiv undervisning för dem. Elevhälsan uppger vidare att skolan dessutom har haft problem med att fastställa vilka elever som är i behov av att läsa sva.

Rektorn berättar att sva-undervisningen i mellanstadiet har förbättrats och att pedagogerna anpassar materialet efter elevernas nivå. Vidare uppger rektorn att skolan nyligen anställt en lärare som är behörig i ämnet sva och att en lärare som enbart undervisar i sva kommer att börja på skolan höstterminen 2025. Rektorn bekräftar bilden av att den varierande kunskapsnivån hos eleverna utgör en utmaning för undervisande lärare, något som skolan försöker åtgärda genom att ge lärarna stöd. Rektorn berättar vidare att undervisningen i sva huvudsakligen sker i klassrummet, men vissa elever erbjuds sva-undervisning enskilt tillsammans med speciallärare som en extra anpassning. Vilka elever som är i behov av att läsa sva fastställs enligt rektorn genom överlämning från tidigare skolor eller via anmälan från lärare, vilket resulterat i att 11 elever är registrerade för sva vårterminen 2025. Rektorn tillägger att det kan finnas fler elever med behov av sva som inte uppmärksammas då lärarna inte anmält att eleverna är i behov av sva.

Rättslig reglering

Av 5 kap. 14 § skolförordningen framgår att undervisning i svenska som andraspråk ska, om det behövs, anordnas för 1. elever som har ett annat språk än svenska som modersmål, 2. elever som har svenska som modersmål och som har tagits in från skolor i utlandet, och 3. invandrarelever som har svenska som huvudsakligt umgängesspråk med en vårdnadshavare. Enligt bestämmelsens andra stycke beslutar rektorn om undervisning i svenska som andraspråk för en elev.

I 5 kap. 15 § skolförordningen anges att undervisning i svenska som andraspråk ersätter undervisning i svenska.

För grundskolan gäller en läroplan enligt 1 kap. 11 § första stycket skollagen (se 9 kap. 1 § skolförordningen). Läroplanen finns i bilaga till förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. I läroplanen finns kursplanen för ämnet

svenska som andraspråk (avsnitt 5.18). Vidare framgår kriterier för bedömning av kunskaper och betygskriterier av Skolverkets föreskrifter (2011:19) om kriterier för bedömning av kunskaper och betygskriterier för grundskolans ämnen.

I 2 kap. 34 § andra stycket skollagen anges att huvudmannen ska se till att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt skollagen har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet. Enligt läroplanen har rektorn ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter (Lgr 22, 2.8 Rektorns ansvar).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen inte har följt Skolinspektionens föreläggande den 17 september 2024 avseende ämnet sva, samt att påtalade brister inom området kvarstår vid skolenheten.²

Av intervjusvar från skolpersonalen framgår att skolans undervisning i ämnet sva genomförs på samma sätt vid Skolinspektionens tillsynsbesök i april 2025 som vid tidpunkten för Skolinspektionens föreläggande i september 2024. Av Skolinspektionens utredning framgår att elever som läser sva alltså huvudsakligen får samma undervisning som elever läser ämnet svenska och som utgår från kursplanen i det ämnet.

Skolinspektionen bedömer att det fortsatt är en brist att elever som ska läsa sva inte undervisas enligt kursplanen i ämnet, det vill säga att undervisningen inte utgår från ämnets syfte och behandlar det centrala innehållet i kursplanen för ämnet sva.

Vidare framgår att huvudmannen inte gett kompetensutveckling om föreskrifter som gäller för undervisning i ämnet sva till lärare som undervisar i ämnet men saknar behörighet. Huvudmannen har därför inte följt Skolinspektionens föreläggande den 17 september 2024, där huvudmannen förelades att genomföra en sådan kompetensutveckling.

Av Skolinspektionens utredning framgår vidare att skolan inte har ett fungerande arbete med att bedöma och fatta beslut om en elev ska ges undervisning i sva. Rektorn uppger att det kan finnas fler elever som är i behov av sva som inte har uppmärksamats och lärare nämner en handfull elever som de bedömer är i behov av undervisning i sva, men som inte ges sådan undervisning. Skolinspektionen bedömer att det är en brist att skolan inte beträffande alla elever som omfattas av 5 kap. 14 § första stycket punkt 1-3, bedömer behov av undervisning i sva.

² Detta avser p. 1 och 2 under rubriken Svenska som andra språk, sidan 6, i Skolinspektionens beslut om föreläggande vid vite den 17 september 2024.

Skolans rektor uppger att skolan planerar en förändring som innebär att en särskild sva-lärare kommer börja undervisa från och med höstterminen 2025. Skolinspektionen konstaterar att denna planering ännu inte har satts i verket och att brister i undervisningen i sva funnits under hela läsåret 2024/25 samt att huvudmannen inte har rättat till påtalade brister trots tidigare föreläggande.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Ett föreläggande får förenas med vite. Ett föreläggande ska förenas med vite om föreläggandet avser en eller flera brister som allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen, om det inte av särskilda skäl är obehövligt (26 kap. 27 § skollagen). Eftersom Vindelns kommuns verksamhet vid Älvbrinkens skola inte uppfyller de krav som följer av föreskrifter som gäller för verksamheten finns det skäl att förelägga Vindelns kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att uppfylla författningarnas krav.

Skolinspektionen bedömer att de brister som påtalas i föreläggandet allvarligt försvårar förutsättningarna för eleverna att nå målen för utbildningen. Även om flera brister som påtalades i Skolinspektionens tidigare beslut har åtgärdats, innebär kvarstående brister avseende tillgång till elevhälsa, svenska som andraspråk och trygghet och studiero att elever vid Älvbrinkens skola inte får den utbildning de har rätt till, vilket riskerar att medföra att eleverna inte når de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas. Flera uppmärksammade brister har dessutom funnits vid skolenheten under en längre tid. Det har inte framkommit något särskilt skäl som gör vitet obehövligt. Föreläggandet ska därför förenas med vite.

Ett vitesbelopp ska enligt 3 § viteslagen (1985:206) fastställas till ett belopp som med hänsyn till vad som är känt om adressatens ekonomiska förhållanden och till omständigheterna i övrigt kan antas förmå honom att följa det föreläggande som är förenat med vitet. Med hänsyn till huvudmannens ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt bedömer Skolinspektionen att vitesbeloppet ska bestämmas till 1 000 000 kronor.

Anmärkning

Särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen förelade den 17 september 2024 huvudmannen att informera skolpersonal om skollagens krav kring särskilt stöd. Huvudmannen förelades även att se till att skolans rektor startar utredningar om en elevs behov av särskilt stöd särskilt stöd för varje anmälan om särskilt stöd som inkommer till rektorn, starta utredningar av elevers behov av särskilt stöd avseende elev 6, 7, 10, 12, 17, 30, 48, 49 och 50, se till att utredningar om särskilt stöd genomförs innan beslut om att utarbeta åtgärdsprogram fattas, samt att beslut om åtgärdsprogram fattas avseende elev 14. Huvudmannen förelades vidare att se till att elever som är i behov av särskilt stöd ges stöd i enlighet med elevens beslutade åtgärdsprogram, att beslut om åtgärdsprogram uppfyller lagstiftningens krav på innehåll samt att beslut om anpassad studiegång innehåller en klagörande motivering och information om vilka avvikelser som görs från den timplan och de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen.

Huvudmannen uppger i inkommen redovisning att en specialpedagog från den intilliggande högstadieskolan genomfört en utbildning för all undervisande personal vid Älvbrinkens skola, med fokus på rutiner för dokumentation av extra anpassningar och anmälan om särskilt stöd.

Huvudmannen uppger vidare att skolan och kommunen arbetar systematiskt för att förbättra dokumentationen kring särskilt stöd, att kommungemensamma pedagogiska träffar genomförts för hela kommunens personal vid två tillfällen, att nya rutiner för kollegiala träffar har bokats in i skolans årshjul samt ett nytt samarbete inletts mellan kommunen och utvecklarna av skolans dokumenthanteringssystem Schoolsoft.

Flera lärare uppger i en skrivelse att en informationsstund genomförts men att rektor och elevhälsoteamet inte deltog, vilket lett till att elevhälsoteamets medlemmar i flera fall gett olika svar kring vad som gäller, då deras uppfattning av ärendegång samt vem som ska göra vad inte överensstämmer med den information som pedagogerna delgavs under informationsstunden.

Huvudmannen har inkommit med dokumentation som visar att 39 utredningar om behov av särskilt stöd har startats sedan Skolinspektionens föreläggande. Av dokumentationen från huvudmannen framgår även datum när utredningarna startats. Elevhälsan uppger vid intervju att antalet

startade utredningar ökat till 54. Lärarna uppger vid intervju att de informerats att många utredningar startats, men att de för många elever inte mottagit någon återkoppling utöver det. Skolans kurator berättar i intervju att anmälningar om särskilt stöd egentligen borde ske successivt under året, inte samlat på det sätt som skett, vilket har resulterat i att det är väldigt mycket att göra. Speciallärare säger att det blev så att det skickade in många anmälningar samtidigt under höstterminen 2024 och vårterminen 2025, då personalen redan visste vilka elever som behövde stöd och att det införts ett verktyg för att anmäla. Elevhälsan säger att det är svårt att hinna med men att alla utredningar är startade och att beslut fattats i några av ärendena.

Huvudmannen har inkommit med redogörelse som visar att utredningar om särskilt stöd startats för elev 6, 7, 10, 12, 17, 30, 48, 49 och 50. Till redovisningen finns även bifogade utredningar om särskilt stöd för elev 10, 17, 48 och 50, åtgärdsprogram för elev 10, 14, 17, 48, 49 och 50 samt beslut om anpassad studiegång för elev 17, 48, 49 och 50. Vidare framgår att elev 12 slutat vid skolan.

Av inkommen redovisning från huvudmannen framgår att skolan tydliggjort rutiner och att beslut om åtgärdsprogram dokumenteras i ett ärendehanteringssystem. Flera lärare uppger i en skrivelse att två resurspersoner vid skolan sagt upp sig och en resursperson har flyttats till en annan skola, vilket leder till att många elever står utan beslutat resurstöd. Lärare uppger vidare vid intervju att elev 6 och elev 7 stått utan resurs från januari 2025 till mars 2025, trots att det fanns ett beslutat åtgärdsprogram som innebär att eleverna skulle ges stöd av en resursperson. Vissa lärare uppger att de känner igen att elever varit utan beslutat stöd tidigare, men att det blivit bättre under vårterminen 2025.

Huvudmannen har till sin redovisning bifogat beslut om anpassad studiegång avseende elev 17, 48 och 49. Av samtliga tre beslut framgår att den anpassade studiegången innebär att eleven slutar 13:30 varje dag. Åtgärdsprogrammen för de tre eleverna innehåller motiveringar kring varför eleverna bedöms vara i behov av anpassat schema. Elevhälsoteamet och rektorn har vid intervju uppgett att upprättade åtgärdsprogram samt beslut om anpassad studiegång skickas hem till vårdnadshavare och att det finns rutiner för detta.

Rättslig reglering

Utredning om särskilt stöd

Av 3 kap. 7 § skollagen följer bland annat att om det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta

anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att eleven är i behov av särskilt stöd ska eleven ges sådant stöd.

Åtgärdsprogram och beslut om särskilda stödåtgärder

Av 3 kap. 9 § skollagen framgår att ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av programmet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn.

Enligt 3 kap. 12 § skollagen får ett beslut enligt 7 § innebära avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen och det särskilda stödet för en elev inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar. I grundskolan ska den anpassade studiegången utformas så att eleven så långt som möjligt får förutsättningar att nå behörighet till gymnasieskolans nationella program. Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen.

Av 29 kap. 10 § skollagen framgår att i ärenden som avser myndighetsutövning mot någon enskild tillämpas bland annat 31 och 32 §§ förvaltningslagen. Enligt förarbetena gäller paragrafen bland annat när beslut fattas i ärenden om särskilt stöd (prop. 2009/10:165 s. 928).

Enligt 31 § förvaltningslagen ska det för varje skriftligt beslut finnas en handling som visar bland annat vad beslutet innehåller samt vem eller vilka som har fattat beslutet.

Enligt 32 § förvaltningslagen ska ett beslut som kan antas påverka någons situation på ett inte obetydligt sätt innehålla en klargörande motivering om det inte är uppenbart obehövligt. En sådan motivering ska innehålla uppgifter om vilka föreskrifter som har tillämpats och vilka omständigheter som varit avgörande för myndighetens ställningstagande.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen kan utifrån huvudmannens redovisning, uppgifter från intervjuer samt övrig information i ärendet konstatera att huvudmannen i huvudsak följt Skolinspektionens förelägganden beträffande särskilt stöd.

Skolinspektionen bedömer att det finns kvarvarande brist avseende beslut om anpassad studiegång.

Av utredningen i ärendet framgår att skolan genomfört en utbildningsinsats i syfte att tydliggöra rutiner kring extra anpassningar och särskilt stöd. Det framgår dock av intervjuvaren att elevhälsans personal inte deltog vid informationstillfället, att många lärare fortfarande upplever rutinerna som otydliga samt att lärarna kan få olika svar från rektorn eller elevhälsans olika professioner när de ställer frågor kring när och hur anmälan om särskilt stöd ska göras. Av Skolinspektionens utredning framkommer dock inte annat än att skolpersonal numera anmäler till rektorn när det framkommer att en elev kan vara i behov av särskilt stöd. Med anledning av vad som framgått om att det fortfarande finns otydlighet i arbetsgången med särskilt stöd, understryker Skolinspektionen rektorns ansvar för att se till att det vid skolan finns kända och fungerande rutiner för arbetet.

Skolinspektionen bedömer att beslut om anpassad studiegång inte uppfyller författningarnas krav. De tre beslut om anpassad studiegång som inkommit till Skolinspektionen saknar information om vilken avvikelse som beslutet innebär från den timplan samt de ämnen och de mål som annars gäller för utbildningen, vilket är en brist. Skolinspektionen bedömer att huvudmannen i denna del inte fullt ut har följt Skolinspektionens tidigare föreläggande.³ Anpassad studiegång är en ingripande åtgärd som kan få stor betydelse för en elevs framtida skolgång, varför det är viktigt att beslutet uppfyller skollagens och förvaltningslagens krav på innehåll, utformning, motivering och delgivning av beslut.

Av ovan redovisade omständigheter framkommer vidare inte annat än att huvudmannen i övrigt vidtagit åtgärder i enlighet med Skolinspektionens föreläggande. Det framgår att utredningar om särskilt stöd inlett för de anmälningar om behov av särskilt stöd som inkommit till rektorn samt att utredningar om särskilt stöd genomförs innan beslut om att utarbeta eller att inte utarbeta åtgärdsprogram. Vidare framgår att utredningar om särskilt stöd startats för elev 6, 7, 10, 12, 17, 30, 48, 49 och 50 samt att åtgärdsprogram och/eller beslut om anpassad studiegång fattats för eleverna 10, 14, 17, 30, 48, 49 och 50. Skolinspektionen har granskat inkomna åtgärdsprogram och kan konstatera att besluten innehåller beskrivningar av behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses, när åtgärderna ska följas upp och utvärderas samt vem som är ansvarig för uppföljning och utvärdering. Vidare framgår av intervjuvar från lärare, elevhälsa och rektor att elevens vårdnadshavare ges möjlighet att delta när åtgärdsprogram utarbetas.

³ Detta avser p. 11 under rubriken Extra anpassningar och särskilt stöd, sidan 4, i Skolinspektionens beslut om föreläggande vid vite den 17 september 2024.

Av lärarnas intervjusvar framgår att beslutade särskilda stödåtgärder tidigare uteblivit för vissa elever då resurspersoner sagt upp sig eller omplacerats, men såvitt framgår ges eleverna nu stöd i enlighet med det som beslutats i elevernas åtgärdsprogram.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Vindelns kommuns verksamhet vid Älvbrinkens skola uppfyller inte författningarnas krav vad gäller särskilt stöd. Utredningen visar att huvudmannen till stora delar följt Skolinspektionens föreläggande. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen de kvarvarande bristerna inom området som mindre allvarliga och finner därför skäl att tilldela Vindelns kommun en anmärkning.

Områden utan konstaterade brister

Extra anpassningar

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen förelade den 17 september 2024 huvudmannen att genomföra en uppföljning och analys av lärarnas och elevhälsans arbete med extra anpassningar och tillgången till utrustning och material som behövs för arbetet med extra anpassningar. Huvudmannen förelades även att se till att ansvarig lärare bedömer huruvida elev 14, 15, 25, 26, 33, 35, 37 och 38 är i behov av extra anpassningar samt i så fall planerar vilka extra anpassningar eleverna ska ges. Vidare förelades huvudmannen att se till att extra anpassningar dokumenteras i elevernas individuella utvecklingsplaner för årskurs 1–5.

Huvudmannen uppger att skolans elevhälsoteam gjort en översyn av vilket material som är nödvändigt för att se till att elever ges nödvändiga extra anpassningar. Till sin redovisning har huvudmannen bifogat vilka inköp som gjorts. Några lärare berättar att de kan framföra önskemål om inköp till specialläraren. Elevhälsan och rektorn uppger att elevhälsan under lång tid inhämtat önskemål från lärarna om vilka behov som finns och att den informationen legat till grund för de inköp som gjorts.

Huvudmannen har inkommit med underlag som visar att information om extra anpassningar har införts i elevernas framtidsplaner. Huvudmannen har vidare inkommit med dokumentation över extra anpassningar för elev 14, 15, 25, 26, 33, 35, 37 och 38. Huvudmannen

uppgger att utredningar om behov av särskilt stöd startats för samtliga av dessa elever.

Rättslig reglering

Extra anpassningar

Av 3 kap. 5 § skollagen framgår att om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen.

Enligt 10 kap. 13 § skollagen ska läraren i årskurs 1–5 en gång per läsår i en skriftlig individuell utvecklingsplan sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Om ett åtgärdsprogram utarbetas behöver inte den individuella utvecklingsplanen innehålla en sammanfattning av vilka insatser i form av särskilt stöd som eleven behöver.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer att huvudmannen vidtagit åtgärder i enlighet med Skolinspektionens föreläggande. Annat har inte framkommit än att huvudmannen följt bestämmelserna när det gäller extra anpassningar. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Garantin för tidiga stödinsatser

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen förelade den 17 september 2024 huvudmannen se till att ansvarig lärare samråder med specialpedagogisk kompetens i bedömningar om en elev, efter en särskild bedömning, ska ges extra anpassningar eller om eleven ska anmälas för utredning om behov av särskilt stöd. Huvudmannen förelades vidare att se till att samråd med specialpedagogisk kompetens sker vid planering av extra anpassningar i ämnena svenska, svenska som andraspråk och matematik i förskoleklassen och lågstadiet.

Lärarna uppgger vid intervju att de kan se att speciallärarna jobbar lite mer mot lågstadiet än tidigare, men lärarna upplever fortfarande att speciallärarna inte hinner med att göra det som behöver göras då de är överbelastade. Lärare och elevhälsan uppgger vidare att särskilda bedömningar gjorts i både förskoleklass och årskurs 1 och att samråd med specialpedagogisk kompetens genomfördes i samband med detta. Vidare

uppger elevhälsan att särskilda bedömningar för årskurs 3 är inplanerade i slutet av vårterminen 2025, efter att eleverna skrivit nationella prov.

Huvudmannen uppger att skolan har jobbat för att förbättra samarbetet mellan specialpedagogisk kompetens och lågstadielärare när det kommer till extra anpassningar inom svenska, svenska som andraspråk och matematik i förskoleklass och lågstadiet. Bland annat har en omorganisation genomförts som innebär att specialpedagogiskt stöd är representerat vid alla arbetslagsträffar. Vidare erbjuds lärare individuella träffar med speciallärare för bland annat rådgivning om extra anpassningar.

Rättslig reglering

Enligt 3 kap. 4 § skollagen ska det göras en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling i förskoleklassen och lågstadiet om det utifrån användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller bedömningsstöd finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 och 3 i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. Om det efter en sådan bedömning kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som gäller för grundskolan, ska det skyndsamt planeras sådant stöd som anges i 5 § (extra anpassningar) eller göras en anmälan till rektorn enligt 7 §.

Enligt 3 kap. 4 a skollagen ska ansvarig förskollärare eller lärare samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid en särskild bedömning enligt 4 §, vid planering av stöd som anges i 5 § när det upptäcks att sådant stöd behöver ges i svenska, svenska som andraspråk eller matematik i förskoleklassen eller lågstadiet.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att huvudmannen vidtagit åtgärder i enlighet med Skolinspektionens föreläggande samt att verksamheten uppfyller författningarnas krav när det kommer till garantin för tidiga stödinsatser. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Skolans plan mot kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen förelade den 17 september 2024 huvudmannen att se till att upprätta en plan mot kränkande behandling som innehåller en översikt över de åtgärder som behövs i verksamheten för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever och en redogörelse för vilka av

desså åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under läsåret 2024/25.

Av huvudmannens redovisning framgår vidare att plan mot kränkande behandling upprättats den 21 februari 2025. Huvudmannen har inkommit till Skolinspektionen med upprättad plan mot kränkande behandling.

Rättslig reglering

Enligt 6 kap. 7 § skollagen ska huvudmannen se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.

Enligt 6 kap. 8 § skollagen ska huvudmannen se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Enligt 2 § förordning (2006:1083) om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling ska planen mot kränkande behandling upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet som planen gäller för. Utformningen och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande ska anpassas efter deras ålder och mognad.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att huvudmannen vidtagit åtgärder i enlighet med Skolinspektionens föreläggande samt att verksamheten uppfyller författningarnas krav beträffande planen mot kränkande behandling. Ärendet ska därför avslutas i dessa delar.

Beslutet har fattats av regionchef Agneta Broberg.

Jurist Johannes Behndig har varit föredragande i ärendet.

I ärendet slutliga handläggning har även utredare Anna Karlsson och regionjurist Linnéa Lundberg medverkat.

Bilaga: Hur ni överklagar

Om ni anser att beslutet om föreläggande vid vite är felaktigt kan ni överklaga det genom att skriva till förvaltningsrätten. Ställ överklagandet till Förvaltningsrätten i Stockholm, men skicka det till Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå, eller till skolinspektionen@skolinspektionen.se.

Ange följande i överklagandet:

- Namn, personnummer eller organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer.
- Vilket beslut ni överklagar och ärendets diarienummer.
- Vilken ändring ni vill ha och varför ni anser att beslutet ska ändras.

Om ni anlitar ett ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress och telefonnummer anges.

Överklagandet ska ha kommit in till Skolinspektion inom tre veckor från den dag ni har fått del av beslutet. Om ni företräder det allmänna, t.ex. en kommun, ska överklagandet istället ha inkommit inom tre veckor från den dag då beslutet meddelades.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid kommer Skolinspektion att pröva om beslutet ska ändras och sedan skicka överklagandet, handlingarna i det överklagade ärendet och eventuellt nytt beslut till Förvaltningsrätten i Stockholm.